

трупі і йдуть спектаклі лужицькою та німецькою мовами. Об'єднання Сербського народного театру з Миським будишинським театром і перетворення цих колективів в єдиний Німецько-сербський народний театр, на думку автора, було кроком уперед у розвитку театрального мистецтва у Лужиці, оскільки завдяки цьому значно розширилися можливості театрального мистецтва і збільшився його вплив серед лужицького і німецького глядача.

Як і Ю. Млинк, Д. Шольце подає докладну характеристику кожного театрального сезону (включно до 2000/2001 рр.) і, таким чином, зберігає загальну структуру монографії, що надає їй, на мою думку, логічний і цілісний характер.

Цікава також історія аматорського театру в Лужиці після Другої світової війни. Діяльність аматорських колективів, які працюють і сьогодні, є вагомим, яскравою сторінкою мистецького життя краю. Спостереження автора, його висновки становлять великий інтерес для театрознавців, оскільки ця сторінка лужицького театру ще мало досліджена.

У Висновках (с.397–399) Д. Шольце констатує, що попри всі труднощі і негаразди, які зустрічалися на шляху діяльності Сербського, а згодом і Німецько-сербського народного театру, ці колективи виконували і виконують нині важливу місію, вони є “стабільним фактором сучасної національної модерної ідентичності лужичан” (с.399).

До монографії долучено додатки з цікавим довідковим матеріалом про окремі етапи становлення лужицького театрального мистецтва, про репертуар театру з 1948 до 2002 р. з датами прем'єр та прізвищами режисерів, список акторів, які працювали в ці роки в театрі тощо. Книга доповнена документальними фотографіями та іншим ілюстративним матеріалом.

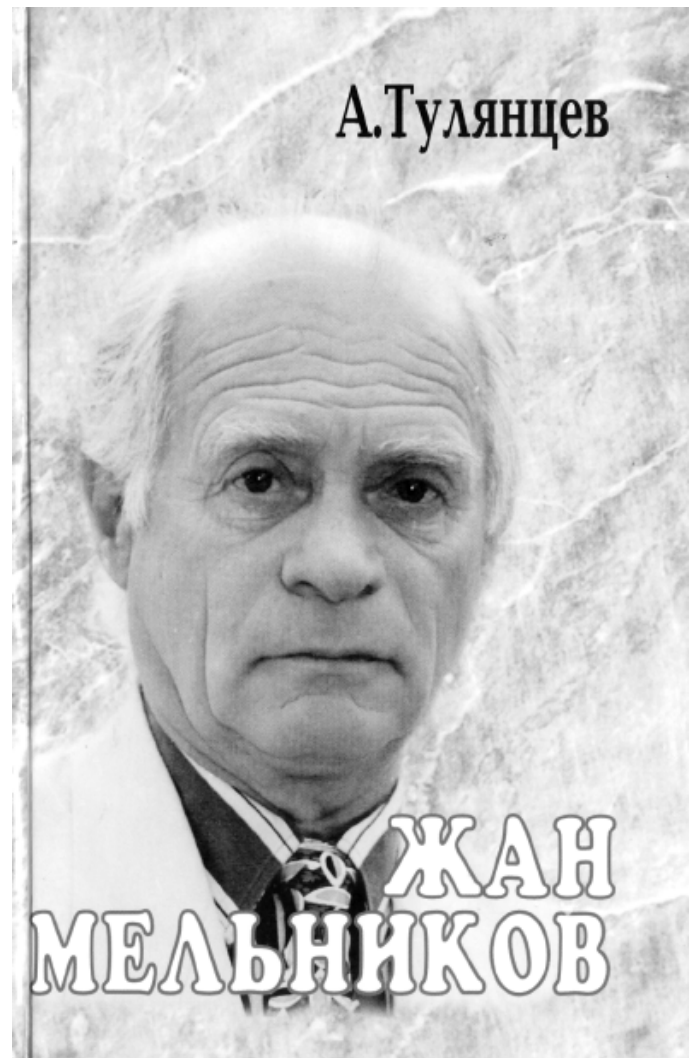
Отже, театрознавці і всі, хто цікавиться історією сценічного мистецтва, з появою цієї монографії отримали ґрунтовну й цінну студію, що поглиблює і розширює наші знання про шляхи розвитку театру не лише в Лужиці, а й у нашому спільному європейському домі.

Людмила ДАШКІВСЬКА

МАЙСТЕР СЦЕНИ

[Андрій Тулянець. Жан Мельников. – Дніпропетровськ: Зоря, 2002]

Серед багатьох теоретичних проблем, які привертають увагу сучасного театрознавства, одна з найважливіших – діяльність обласних театральних колективів. Підставою для такої уваги є внесок театрів Львова, Харкова, Донецька, Одеси, Запоріжжя, Криму у розвиток духовної культури українського народу, у вироблення власного стилю, що зостається назавжди в сценічній історії, режисурі, виконавстві, сценографії.

Цілеспрямоване й ґрунтовне накопичення й вивчення великого масиву різноманітних матеріалів, зосібна архівного походження, сприяло тому, що у Дніпропетровську з'явилося глибоко аргументоване, розлоге за обсягом, ретельно продумане за структурою, збагачене експресією авторської думки, правдиве і чесне дослідження про творчість народного артиста України Жана Мельникова. Йдеться про працю Андрія Тулянцева "Жан Мельников", що має кілька істотних особливостей, про які доцільно сказати окремо.

Передусім, звернімо увагу на фаховий театрознавчий аспект дослідження. Відповідний підхід дає можливість А. Тулянцеву підкреслити, що Дніпропетровський російський драматичний театр ім. М. Горького, у якому Жан Мельников працює понад 45 років, є невід'ємною складовою частиною українського, російського, білоруського, молдавського, латиського, польського театральних процесів. Цілком слушна думка театрознавця про те, що саме на перетині кращих досягнень світової драматургії та традицій російського театру в Україні сформувався феномен горьківців, які й сьогодні впевнено почуваються на національній театральній сцені.

Автор досліджує витоки театального життя Катеринослава, яке сягає XIX ст. Композиційний принцип побудови монографії (кожен розділ – це певний етап діяльності горьківчан) дав авторові можливість проаналізувати складний шлях становлення і суперечливого розвитку театру у період "соціалістичного реалізму" і на сучасному етапі. Театрознавець визначає й причини, на підставі яких можна оперувати поняттям "російський театр в Україні". Тому, на нашу думку, одним з безперечних досягнень монографії є реконструкція морально-психологічної атмосфери театального Дніпропетровська на межі XX–XXI ст., коли у промисловому регіоні митці намагаються підтримувати інтерес громадськості до театру.

Жан Мельников – актор, режисер, автор музики до багатьох вистав, поет. Нині – художній керівник Дніпропетровського російського драматичного театру імени М. Горького. Автор уже з перших сторінок розкриває творчий почерк цього відомого діяча театру та кіно, його своєрідний, багатобарвний, оптимістичний талант. Зразком для артиста були майстри сцени, які працювали в найкращих традиціях реалістичного мистецтва: В. Халатов, Д. Голубинський, П. Киянський, Г. Полежаєв, Г. Белов. Блискуча майстерність, темперамент, сценічна культура, властиві Ж. Мельникову, дали йому можливість створити на сцені різні за характером, повні глибокої життєвої правди та точні за психологічним малюнком образи. Митець широкого творчого діапазону, він однаково цікавий і в ліричних, і в комедійних, і в трагічних

ролях. Це і ліричний Олег ("У пошуках радості" В. Розова), і веселий, життєрадісний Бджілка ("Павлина" О. Софронова), принижений Михайло ("Зикови" М. Горького), самотній Сарафанов ("Старший син" О. Вампілова), гостросатиричний Худяков ("Характери" за В. Шукшиним), трагічний Король Лір з одноіменної трагедії В. Шекспіра.

У єдності багатьох компонентів виявляється і майстерність режисури Ж. Мельникова. Це, насамперед, мистецьке чуття до створення нових образів сучасника чи історичної персони, уміння відібрати такий життєвий матеріал, який найбільше характеризує той чи інший стан людської душі. Визнання здобули вистави "Іронія долі, або З легким паром" Е. Брагінського, Е. Рязанова, "Комуналка" С. Кукушкіна, "Се-ля-ві" Ж.-Ж. Брікера та М. Ласега, "Попелюшка" Є. Шварца, "Акомпаніатор" О. Галіна, опера "Моцарт і Сальєрі" М. Римського-Корсакова.

Важливою особливістю монографії є її "олюдненість": ціла низка авторських висновків і тверджень ґрунтується на аналізі конкретних доль митців, особливо тих, які менше відомі у національному театрознавстві. Раз по раз один чи кілька віднайдених А. Тулянцевим уточнюючих штрихів до біографій режисерів, акторів, сценографів, диригентів, інструменталістів, вокалістів, набувають принципового характеру в оцінці попередніх тверджень чи версій. Це стосується, скажімо, творчих біографій режисерів І. Кобринського, Є. Зубовського, акторів Л. Вершиніної, А. Рудякова, Л. Шкуркіної, скрипаля Г. Логвіна, вокалістів Е. Сребницького, В. Навротського – митців, які у різні періоди працювали з Ж. Мельниковим. Зі сторінок монографії зримо постає драма і велич творчості багатьох діячів театру, які присвятили своє життя створенню неповторної духовно-культурної атмосфери у промисловому регіоні України.